

11. Глонь О. В. Моделирование та оптимізація систем керування в умовах невизначеності; Камінський А. Б. Моделирование фінансових ризиків: Монографія. — К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. — 304 с.

УДК 338

В. М. Жупаненко

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІНФРАСТРУКТУРИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В АНТИКРИЗОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ЕКОНОМІКИ

Інфраструктура фінансового ринку є однією з важливих складових інфраструктури національної економіки. В даному випадку фінансовий ринок включає такі елементи, як банківську сферу, ринок цінних паперів, ринок фінансових послуг (страхові компанії, пенсійні фонди, кредитні спілки тощо). В сучасній вітчизняній та зарубіжній науковій літературі виділяють широке та вузьке розуміння фінансової інфраструктури та її елементів і функцій.

У результатів функціонування інфраструктури зменшується час проведення операцій учасниками ринку, а також витрати, що пов'язані з ними, а відтак й витрати обігу, що в свою чергу призводить до вивільнення ресурсів учасників ринку для їх ефективнішої роботи. Цей постулат дає можливість визначити інфраструктуру як витрати, що пов'язані з проведенням трансакцій у межах загальних умов розвитку суспільного виробництва, що мають за мету створення передумов для розвитку приватного капіталу через вирішення організаційних проблем.

Термін інфраструктура пройшов певний історичний розвиток. Сам термін інфраструктура (від лат *infra* — під, нижче та *structure* — будівля, розміщення) вперше було використано в працях західних економістів у 40-х роках ХХ ст. За твердженням П. Самуельсона першість впровадження в економічну науку терміну «інфраструктура» належить П. Розенштейн-Розану, який використав його у роботі «Місце та роль інфраструктури в розвиненому та суспільстві, що розвивається» [1]. Ним пояснювалась необхідність виникнення інфраструктури як потреби у формуванні ефективного середовища взаємодії ринкових суб'єктів, що необхідно було для того аби приватна промислова база була здатною зроби-

ти перший ривок. У ті часи до інфраструктури включалися такі галузі, як енергетика, транспорт та зв'язок, розвиток яких є передумовою більш швидкому відтворенню інвестицій. При цьому багато дослідників вважають К. Маркса тим, хто започаткував поняття (але не термін) інфраструктури, коли він ввів поняття торговельного посередника як особи, що знижує витрати обігу і таким чином збільшує ефективність товарного виробництва [2].

Самуельсон відзначав, що держава свідомо йде на інвестиції в інфраструктуру оскільки масштаби деяких з них будуть надзвичайно великими для ринків приватного капіталу, а інші будуть окупатися протягом надзвичайно тривалого часу, щоб зацікавити приватних інвесторів. Отже можна стверджувати, що ринок самостійно не міг розвивати окремі сфери та потребував втручання держави. Ринок досі не справляється з соціальною функцією та покладає її на державу, але більшість елементів фінансової інфраструктури знаходяться в приватних руках.

У своїх дослідженнях Севаст'янов робить висновок, що інфраструктура має подвійну природу: відображує певний процес праці та збільшує вартість шляхом інвестування в цю сферу. О. І. Уїлямсон розділяє економічну теорію щодо інфраструктури на парадигми: технологічну та інституційну. Технологічна (включаючи неокласичну теорію) розглядає об'єкт через призму виробничих функцій та взаємозв'язків, відтак інфраструктура — це сукупність організаційних, правових форм, що забезпечують рух цінностей. Функціонально інфраструктура здійснює правове, інформаційне забезпечення, систему освіти та наукове обслуговування [2].

На нашу думку, завдяки мультиплікаційному ефекту від інвестицій в інфраструктуру (в першу чергу державних інвестицій) західні країни мають більш високі, випереджаючі обсяги нагромадженого приватного капіталу. Інвестиції в інфраструктуру мають мультиплікаційний ефект, бо для її створення залучаються товари та послуги, що виробляються в економіці країни, а з іншого боку завдяки функціонуванню інфраструктури ринкові суб'єкти мають можливість ефективніше використовувати лімітовані ресурси.

Дуже привабливим є визначення, що дається окремими авторами [3]. За ними, інфраструктура — це сукупність ринкових інститутів (бірж, банків, фінансово-кредитних установ, служб зайнятості), які забезпечують обіг різноманітних товарів, послуг, грошей, цінних паперів, робочої сили, і впливають на функціонування економічної системи в цілому. При цьому до її функцій

відносяться: 1 — просування товарів до безпосереднього споживача, 2 — забезпечення зворотного зв'язку між виробництвом і споживанням, 3 — перерозподіл ресурсів між галузями та всередині них, 4 — акумуляція тимчасово вільних грошових засобів, регулювання грошового обігу. Саме ефективне виконання перелічених функцій (особливо останніх двох) є надзвичайно актуальним для вітчизняної економіки.

Сучасна практика аналізу розвитку фінансового сектору економіки органами, в компетенції яких знаходиться це питання, свідчить про виключно кількісний аналіз стану справ (наприклад, кількість банків та їх відділень, філій, кількість бірж, страхових компаній, пенсійних фондів, торговців цінними паперами; абсолютні обсяги їх операцій тощо). На жаль, якісний аналіз відсутній, а він мав би включати аналіз стану та динаміки частки економічних суб'єктів в економіці, а головне питання формування ціни на капітал у межах всього фінансового сектору економіки. Питання ефективності функціонування та розвитку фінансової інфраструктури тісно пов'язано з питанням відповідальності. В своїй роботі Брюгген розглядає питання розвитку критичної інфраструктури та відповідальності політико філософської з точки зору, що втім не зменшує важливості висновків, що стосуються всіх ключових осіб, яких стосується питання розвитку інфраструктури [4]. Відповідальність за ефективність функціонування фінансової інфраструктури несуть усі — і держава, і власники капіталів та їх споживачі, а проявляється вона в ціні, яку доводиться платити за капітал.

Завершуючи відзначимо роботу присвячену аналізу впливу розвитку фінансової інфраструктури на економічний розвиток країн [5]. У ній робиться висновок про важливість фінансової інфраструктури в сучасній економіці. Розвинена фінансова інфраструктура призводить до зменшення ринкової влади фінансових посередників, що в результаті призводить до збільшення кількості депозитів та їх обсягів, що збільшує обсяги заощаджень, які надходять у розпорядження економіки, а це в свою чергу веде до зростання економіки та створює передумови для подолання бідності.

Необхідність продовження розвитку ринкової економіки України потребує становлення конкурентної фінансової інфраструктури на всіх сегментах фінансового сектору економіки. Такий самий висновок робимо аналізуючи можливі шляхи виходу з кризової ситуації, що була викликана переважно фінансовим сектором.

Література

1. Самуэльсон П. Экономика: В 2 т.: Пер. с англ. / ВНИИСИ и МГП «Пегас». — М.: Алгон, 1992. — Т. 1. — 380 с. — Т. 2. — 390 с.
2. Севастьянов А. А. Формирование информационной инфраструктуры рынка ценных бумаг: Мировой опыт и российская практика: дис. к. э. н.: 08.00.14. — М., 2003. — С. 20—21.
3. Основи економічної теорії: навч. посібник / В. Б. Алексєєв, О. І. Андрусь, М. В. Вербицька та ін.; за заг. ред. П. В. Круша, В. І. Депутат, С. О. Тульчинської, 2008. — С. 160—161.
4. Koos van der Bruggen Critical infrastructures and responsibility: A conceptual exploration // Safety Science, № 46, 2008, pp. 1137—1148
5. Bruno Amable, Jean-Bernard Chatelain. Can financial infrastructures foster economic development? // Journal of Development Economics, Vol. 64, 2001. pp. 481—498.

УДК 351.72:336.531

М. О. Змієнко

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СУЧАСНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах необхідності структурної перебудови економіки України, особливо важливе місце займає проблема залучення інвестиційних ресурсів. Саме інвестиції дають змогу забезпечити процеси розвитку, без яких не можливе становлення раціональної та економічно вигідної системи національно господарства. Впровадження досягнень науково-технічного прогресу, розробка інноваційних напрямів, що сприяють підвищенню загальної конкурентоспроможності економічної системи країн, можуть реалізовуватися саме за допомогою використання інвестицій.

Інвестиційна діяльність, як елемент загальної системи господарських відносин, потребує регулювання з боку ринку та держави. Державне регулювання здійснюється через систему заходів, спрямованих на створення загальних систематизованих механізмів діяльності суб'єктів господарювання на всіх рівнях.

Аналіз існуючої нормативно-правової бази, основних законодавчих документів [1—3], що регулює інвестиційну діяльність,